

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Mentor in znanje

September/2017

O nevladnih organizacijah, civilni družbi in dejavnem državljanstvu

In kaj *vi* naredite, da nam je dobro na tem svetu? Ste prostovoljec/ka? Zbirate denar za to ali ono akcijo? Podarjate denar? Darujete znanje in čas? Ste že kdaj ustanovili skupino, da se je kaj premaknilo z mrtve točke? Ste kdaj sodelovali v družbenem gibanju? Ste morda ustanovili društvo, ki spreminja življenje vas in drugih? Ne prenehajte s temi dejavnostmi, kajti te so v srcu civilne družbe. Zaradi njih demokracija deluje.

Najpogosteje razmišljamo o tem, kaj izobraževanje starejših pomeni v življenju starejših posameznikov, torej na njihovi osebni ravni. Bolj malokrat pa imamo v mislih pomen njihovega izobraževanja za družbo, torej za vse nas. Še manjkrat imamo v mislih dejstvo, da je izobraževanje starejših pri nas najpogosteje umeščeno v nevladne organizacije starejših dejavnih državljanov, torej v civilno družbo. Starejši, ki se učijo, se ne učijo zgolj zase. Z njihovim učenjem se spreminja družba.

Nevladna organizacija ni javna ustanova in predvsem ni podjetje

Nedavno sem prejela jezno pismo znanke, ki vodi izobraževalno podjetje, jezikovno šolo. Zdi se ji, da bi bilo najbolje, da se spremeni v društvo, *ponudi* tečaje, pa bo deležna *občinskih subvencij*. Koliko zmot v enem samem stavku!

Študijski krožki niso tečaji in ne nastanejo s ponudbo izobraževanja, marveč skupaj z vsemi člani študijskega krožka, študenti, starejšimi prostovoljci, animatorjem, mentorjem. Skupaj z vsemi

nastaja program, teče organizacija izobraževanja, nastajajo dejavnosti za lokalno okolje itd. V študijskih kroških člani skozi leta dobivajo oporo, informacijsko, čustveno, tudi materialno, če je treba.

Društvo združuje somišljenike, njihove interese in dejavnosti. V najboljšem primeru je društvo struktura, sredi katere in s pomočjo katere izobraževanje in delovanje potekata tako, da sta hkrati v **dobro posameznika in družbe.**

Izobraževanje je le metoda, je vsebina, je dejavnost, preko katere se starejši državljani povezujejo. Z dejavnostjo se naša življenja prepletejo, le z dejavnostjo in zaradi nje ostanemo vključeni v družbo ali se vanjo znova vključimo. Univerza za tretje življenjsko obdobje tako *ne ponuja* izobraževanja (ni storitev na trgu!), marveč omogoča, da se izobraževanje dogaja trdno organizirano na strokovnih in raziskovalnih podlagah.

Starejši v naši družbi nimajo svojih ustanov, za njihove višje potrebe država ne skrbi. Prepuščeni so sami sebi in samoorganizaciji. Delujejo kot dejavni državljani. So prostovoljci, ki skupaj oblikujejo svoje življenje in življenje drugih, uveljavljajo svoje interese, prispevajo za druge generacije. Vse to se dogaja v vaših skupinah.

Ne poznam društva, ki bi prejemale subvencije za svojo temeljno dejavnost. Društvo lahko pridobi sredstva le za projekte, inovacije ... Društvo se financira le iz članarin, morda tudi z nekaj sponzorskih ali donatorskih sredstev.

Ali veste, kaj je civilna družba?

Civilna družba? Besedna zveza pomeni družbeno organiziranost, ki nikoli ni zgolj ekonomske ali politične narave tako kot so podjetja ali državne ustanove. Demokracija, svoboda, široka solidarnost so načela, ki urejajo to družbo. V civilni družbi gradimo in vzdržujemo dejavne vezi z družbo. Delujemo torej v mislih na družbo.

Verjetno imate vsaj nekakšno predstavo, kaj ta družba je. Veste, da sleherna dobro delujoča država potrebuje medsebojno dobro povezane **tri sektorje: javni, zasebni in civilni.** Verjetno pa le slutite, da je razmislek o družbi še zmeraj utemeljen predvsem na dualnem modelu, zgolj na javnem in zasebnem sektorju (trg). O civilni družbi, ki ni zgolj skupek civilnih organizacij, vemo malo. Slovenska ministrstva, denimo, imajo različne definicije nevladnih organizacij in društev. Največkrat so mnenja, da društva pridejo na vrsto le na koncu, ko je treba potrditi ali ovreči zakon. Ne bo držalo! Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje kot civilna organizacija nima moči političnega odločanja, a že štiriintrideset let opravlja naloge, potrebne za uveljavitev potreb in interesov starejših. Zbira podatke o vprašanih starejših, sodeluje v vladnih svetovalnih telesih, pomaga pripravljati vladne strategije, organizira dialoge državljanov (starejši in predstavniki oblasti, odločevalci politik), vodi raziskave itd. Brez njenega delovanja in delovanja podobnih organizacij bi se problematika starejših neuspešno zožila zgolj na socialno varstvo, zdravje in pokojnine, da o izobraževanju starejših ne govorimo.

Civilna družba vstopi na področja, kjer država in trg nista uspešna ali ju sploh ni. Če gre za diskriminirane manjšine, civilna družba vzpostavi dialog z odločevalci, zagovarja te skupine, krepi lokalno skupnost. Prispeva k stabilni in pravičnejši družbi. Organizacij civilne družbe ne ustanavlja država, zato jih tudi ne nadzira, vsaj smela ne bi.

V civilni družbi se učimo vzdrževati vezi z družbo. Civilna družba temelji na skupnosti. Je prostor, kjer se srečajo zasebni in javni interesi!

Toliko o civilni družbi. Zdaj po opazujte svojo UTŽO, svoje študijske skupine in zagotovo boste v njih prepoznali značilnosti civilne družbe.

Pa veliko radosti vam želim pri tem in v novem 34. študijskem letu

Dušana Findeisen

LITERATURA

Arendt, H. (1996): *Vita activa*, prev. Vlasta Jalušič, Krtina, Ljubljana

Clarke, R. (ed.) (1990): *Enterprising Neighbours. The Development of the Community Association Movement in Britain*. NECO, London

Cohen, A. P. (1985) *The Symbolic Construction of Community*. London in New York: Routledge.

Delanty, G. (2003): *Community*, Routledge, London, New York

Findeisen, D, Hebar, A. (2008): *Menedžment v nevladnih organizacijah*, CNVOS, Ljubljana

Fromm, E. Zdrava družba

Henderson, P., Thomas, D. N. (1994): *Skills in Neighbourhood work*. Routledge, London, New York

Kymlicka, W., Norman, W. (1994). *Return to the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory. Ethics*

Lengrad, P. (1976) Uvod u permanento obrazovanje, BIGZ, Beograd

Marshall, T. H. (1977). *Class, Citizenship and Social Development*. Chicago: University of Chicago Press

Mauss, M. (1996): Esej o daru in drugi spisi. ŠKUC, Ljubljana